

ОЦІНКА РІВНЯ ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

©2021 СИТНИК Н. С., ВАЦЯК Д. І.

УДК 330.322
JEL: E22; O11; O39

Ситник Н. С., Вацяк Д. І. Оцінка рівня забезпеченості інвестиційно-інноваційного розвитку економіки України

Мета статті полягає в оцінці стану та дослідженні динаміки інвестиційно-інноваційного клімату України як основи економічного зростання держави. Досліджено позиції України в міжнародних рейтингах, які характеризують інвестиційно-інноваційний клімат держави. Проаналізовано основні тенденції інвестиційно-інноваційного розвитку України. У результаті дослідження встановлено, що наша держава володіє конкурентними перевагами, які є фактором її інвестиційної привабливості як для внутрішніх, так і для зовнішніх інвесторів. Україна має місткий внутрішній ринок, значний ресурсний, промисловий і сільськогосподарський потенціал, наявність достатньої кількості робочої сили, а також вигідне геополітичне розташування. Незважаючи на ряд соціальних, економічних і політичних проблем, наявних у нашій країні, інвестиції в українську економіку відбуваються постійно. Ефективне здійснення інвестиційної діяльності на сучасному етапі є основою для розвитку економіки України, забезпечення можливості її інтеграції в європейський соціально-економічний простір, що в подальшому буде сприяти підвищенню конкурентоспроможності підприємств. Доведено, що інноваційний розвиток є одним із пріоритетних напрямів для реалізації концепції сталого розвитку економіки України, його цілей і завдань в умовах конкурентного середовища. Перспективами подальших досліджень у даному напрямі є розробка можливих шляхів удосконалення механізму оцінки та покращення інвестиційно-інноваційного клімату, визначення ефективних і доступних способів фінансування інноваційних розробок і впровадження їх у пріоритетні та стратегічно важливі для економіки галузі.

Ключові слова: інвестиційно-інноваційний клімат, інвестиції, інновації, інноваційна діяльність, міжнародні індекси інвестиційної привабливості.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-5-89-95>

Рис.: 4. Табл.: 1. Бібл.: 13.

Ситник Наталія Степанівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансового менеджменту, Львівський національний університет імені Івана Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79001, Україна)

E-mail: nsytnik@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-4138-9721>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57210146193>

Вацяк Діана Ігорівна – магістр кафедри фінансового менеджменту, Львівський національний університет імені Івана Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79001, Україна)

E-mail: vatsyak_diana@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-8551-2579>

UDC 330.322
JEL: E22; O11; O39

Sytnyk N. S., Vatsiak D. I. Evaluating the Level of Investment and Innovation Development of the Ukrainian Economy

The article is aimed at evaluating the state and studying the dynamics of the investment and innovation climate of Ukraine as the basis of economic growth of the State. Ukraine's positions in the international ratings, which characterize the investment and innovative climate of the State, are examined. The main tendencies of the investment and innovation development of Ukraine are analyzed. As a result of the research, it is specified that our State has competitive advantages, which are a factor of its investment attractiveness for both domestic and foreign investors. Ukraine has a roomy national market, significant resource, industrial and agricultural potential, a sufficient amount of labor, as well as a favorable geopolitical location. Despite the number of social, economic and political problems present in our country, investments in the Ukrainian economy are taking place constantly. Effective implementation of investment activity at the present stage is the basis for the development of the Ukrainian economy, ensuring the possibility of its integration into the European socio-economic space, which in the future will contribute to increasing the competitiveness of enterprises. It is proved that innovative development is one of the priority directions for the implementation of the concept of sustainable development of the Ukrainian economy, its goals and objectives in a competitive environment. Prospects for further research in this direction are the elaboration of possible ways to improve the mechanism for assessment and improvement of the investment and innovation climate, identifying efficient and affordable ways to finance innovative developments and implement them into the industry sectors, which are prioritized and strategically important for the economy.

Keywords: investment and innovation climate, investments, innovations, innovation activity, international indices of investment attractiveness.

Fig.: 4. Tabl.: 1. Bibl.: 13.

Sytnyk Nataliia S. – D. Sc. (Economics), Professor, Professor, Department of Financial Management, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79001, Ukraine)

E-mail: nsytnik@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-4138-9721>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57210146193>

Vatsiak Diana I. – Master, Department of Financial Management, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79001, Ukraine)

E-mail: vatsyak_diana@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-8551-2579>

У сучасних ринкових умовах інвестиції є основою економічного зростання, а інвестиційна діяльність відіграє центральну роль у забезпеченні соціально-економічного розвитку країни. Відтоді як Україна стала незалежною та перейшла до ринкової економіки, все більше уваги приділяється створенню сприятливого інвестиційно-інноваційного клімату, що є неодмінним атрибутом зростання її економіки. Інвестиційна діяльність відіграє значну роль в економічних процесах будь-якої країни, оскільки завдяки залученню інвестицій створюються нові робочі місця, модернізується обладнання на діючих підприємствах, запроваджуються інновації, розвивається інфраструктура. Інноваційна діяльність є діяльністю із підвищеним ризиком, тому виникають труднощі із залученням коштів. Ефективна підтримка інновацій залежить від багатьох сприятливих умов і вимагає не лише залучення фінансових ресурсів, але й професійних управлінських і технічних рішень.

Однією з найважливіших умов залучення інвестицій в економіку є формування сприятливого інвестиційного клімату в Україні. Наслідками цього стане зростання інвестицій як в абсолютному, так і відносному вираженні, зростання показників інвестиційної привабливості та досягнення в кінцевому результаті динамічного та стабільного розвитку економіки.

Окремі аспекти дослідження теоретичних і практичних засад формування інвестиційно-інноваційного клімату України знайшли місце в роботах багатьох науковців, зокрема таких, як: О. Барановський, І. Бланк, В. Головатюк, О. Жилінська, В. Дорохов, С. Коваленко, А. Пересада, Є. Ланченко, М. Піндур, О. Танделова та багато інших.

Водночас, незважаючи на наявність значної кількості наукових напрацювань з даної проблематики, питання покращення інвестиційно-інноваційного клімату та підвищення інвестиційної привабливості України потребує подальшого дослідження.

Для визначення доцільності інвестування в економіку окремої держави в теорії та практиці інвестиційної діяльності, як правило, здійснюється аналіз та оцінка інвестиційного клімату країни. Інвестиційний клімат характеризується високим динамізмом і постійно змінюється в кращий або гірший бік. У зв'язку із цим, на нашу думку, доцільним є проведення його постійного моніторингу.

Існує два найбільш характерні підходи до оцінки інвестиційного клімату країни: звужений і розширений (факторний). Звужений підхід ґрунтується на дослідженні макроекономічних показників держави: динаміки ВВП, національного доходу й обсягів виробництва промислової продукції; пропорцій заощадження й споживання; стану законодавчого регулювання інвестиційної діяльності. Даний підхід характеризується порівняльною простотою аналізу та розрахунків. Проте він має певний недолік – не відображає об'єктивних зв'язків між факторами ін-

вестицій і не надає характеристик умов інвестування в комплексі [1]. На наш погляд, найбільш ґрунтовним є розширений (факторний) підхід до аналізу інвестиційного клімату країни. Його сутність полягає в комплексному використанні ряду базових факторів, що впливають на формування інвестиційного клімату країни.

У науковій літературі, як правило, розширений аналіз інвестиційного клімату здійснюється за допомогою вивчення результатів певної країни в міжнародних індексах інвестиційної привабливості. Досліджуючи значення та методики розрахунку відповідних глобальних індексів, більшість експертів стверджують, що найбільш значущими є: Індекс легкості ведення бізнесу (*Doing Business Index*), Індекс журналу «Euromoney», Індекс економічної свободи (*Index of Economic Freedom*), Індекс інвестиційної привабливості «Міжнародний бізнес-компас» (*International Business Compass*), Глобальний інноваційний індекс (*Global Innovation Index*) та Індекс глобальної конкурентоспроможності (*Global Competitiveness Index*) [2, с. 57]. Отже, розглянемо, які позиції займає Україна за даними індексами.

Індекс легкості ведення бізнесу (*Doing Business Index*) – показник, призначений для порівняння простоти ведення підприємницької діяльності між країнами світу, що розраховується Світовим банком на основі річних даних. За цим параметром потенційні інвестори можуть оцінити свої можливості та ступінь легкості просування свого інвестиційного проекту в тій чи іншій країні. У 2020 р. Україна за рік покращила свою позицію в рейтингу легкості ведення бізнесу на 7 пунктів, піднявшись із 71 на 64 сходинку серед 190 країн [3]. Просунутися в рейтингу Україні дозволили покращення в показниках захисту меншитарних інвесторів, спрощення в частині отримання дозволів на будівництво, реєстрації власності, а також значні покращення в міжнародній торгівлі (рис. 1).

Індекс журналу «Euromoney» дає оцінку інвестиційних ризиків і надійності держав. Аналітики «Euromoney» групують фактори в таблиці, на основі яких розраховують інтегральний показник надійності інвестування в ту чи іншу країну [4, с. 20]. Значення даного індексу варіюється від 0 до 100. Чим вищий бал має країна за Індексом журналу «Euromoney», тим більш надійною і менш ризиковою вона є для інвестування. Найвищу оцінку за даним індексом Україна мала ще у 2015 р. – 43,97. У наступні періоди рейтинговий бал нашої країни досягає лише третини максимально можливого. У 2020 р. Індекс «Euromoney» в Україні несуттєво зменшився порівняно з попереднім періодом і досяг показника 31,95. Це свідчить про те, що аналітики оцінюють нашу країну як потенційно ризикову для інвестування.

Індекс економічної свободи (*Index of Economic Freedom*) є одним із найбільш істотних інструментів

Рис. 1. Позиції України за основними компонентами Індексу легкості ведення бізнесу, 2018–2020 рр.

Джерело: складено на основі [3].

для поглибленого аналізу економіки й інвестиційного клімату держави. Індекс економічної свободи розраховується за 12 показниками, розбитими на чотири категорії: ефективність права, регуляторна ефективність, діяльність влади та відкритість ринків.

Усі країни за цим індексом діляться на такі групи: вільні – з показником 80–100; в основному вільні – з показником 70–79,9; помірно вільні – з показником 60–69,9; в основному невільні – з показником 50–59,9; деспотичні – з показником 0–49,9 [5].

Згідно з дослідженням 2020 р. Україна за Індексом економічної свободи набрала 56,2 бала зі 100 можливих, посівши в рейтингу 127 місце зі 180 країн. Таким чином, наша держава опинилася в групі країн з переважно невільною економікою. Водночас за рік позиція України зміцнилася порівняно з минулим, що свідчить про позитивні тенденції в інвестиційному кліматі.

Індекс глобальної конкурентоспроможності (*Global Competitiveness Index*) здійснює оцінку спроможності економіки країни забезпечувати більш високу продуктивність бізнесу та інвестиційних проєктів, цим самим бути більш привабливою для потенційних інвесторів. Індекс порівнює конкурентоспроможність країн за 12 складовими, серед яких: інституції, інфраструктура, макроекономічна стабільність, охорона здоров'я та освіта, ефективність ринку товарів, ефективність ринку праці, рівень розвитку фінансового ринку, технологічна готовність, розмір ринку, рівень розвитку бізнесу. У 2019 р. Україна посіла 85 місце зі 141 країни світу, погіршивши свої позиції на 2 пункти порівняно з попереднім роком (рис. 2).

Основний регрес нашої держави було зафіксовано у сфері фінансових систем, в якій рейтинг України опустився на 19 позицій, і у сфері охорони

здоров'я – на 9 позицій. Також дещо погіршилися показники макроекономічної стабільності та інноваційних можливостей. Водночас значно покращуються позиції країни за такими критеріями, як ринок праці, ринок товарів та інституціональний розвиток. Крім того, Україні вдалося трохи піднятися за такими показниками, як освіта та рівень розвитку бізнесу [6].

Глобальний інноваційний індекс (*Global Innovation Index*) – показник, що характеризує інноваційний розвиток і потенціал країни. При розрахунку даного індексу розглядаються як результати інноваційної діяльності в країнах, так і активність урядів щодо заохочення та підтримки інновацій у своїх політичних рішеннях. Глобальний інноваційний індекс складений з 82 різних змінних, які детально характеризують інноваційний розвиток країн світу. Україна за Глобальним індексом інновацій у 2020 р. посіла 45 місце зі 131 країни у рейтингу із балом 37,4 (рис. 3).

Найвищі показники інноваційності Україна демонструє в освіті й науці та бізнесі. Така динаміка є досить позитивною для України і робить її інвестиційний клімат більш привабливим, особливо для інвесторів, що займаються реалізацією інноваційних проєктів. На нашу думку, інвестиції в інновації є рушійною силою економічного зростання держави, що є актуальним і для України також.

За показниками інноваційної економіки Україна відчутно відстає від розвинутих країн. Конкурентна позиція України з огляду на впровадження інноваційних розробок є доволі неоднозначною. Найоптимальнішим способом удосконалення національної економіки та забезпечення виходу України на рівень країн-лідерів є зростання інноваційного потенціалу.

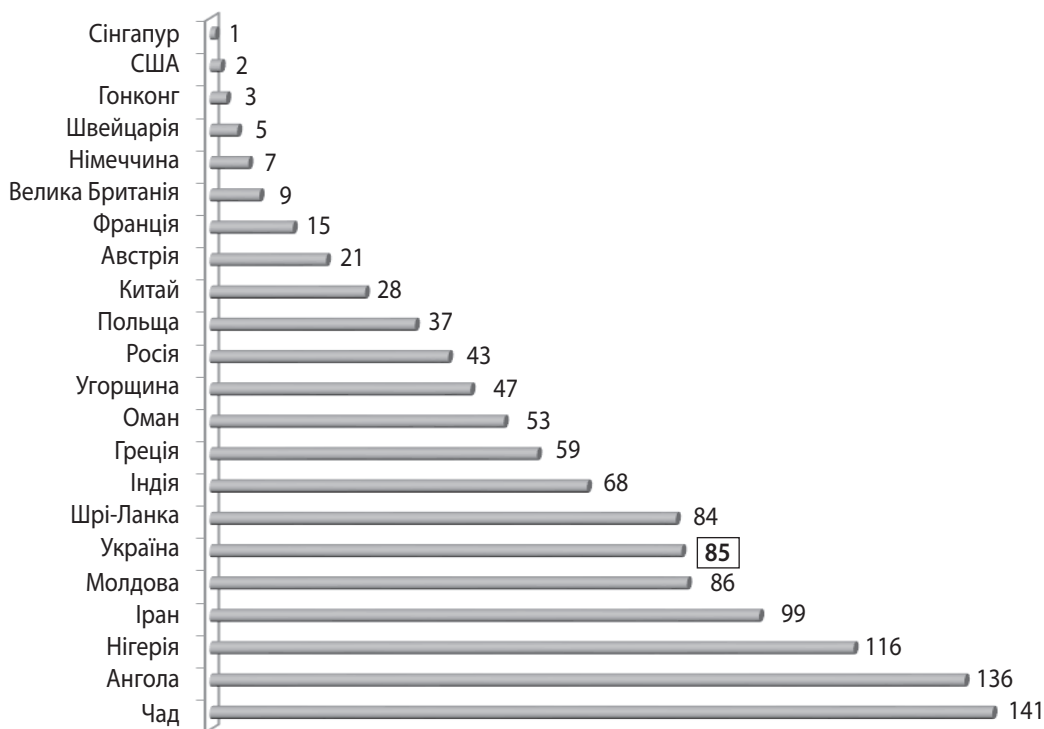

Рис. 2. Місце України в рейтингу країн за індексом глобальної конкурентоспроможності

Джерело: складено на основі [7].

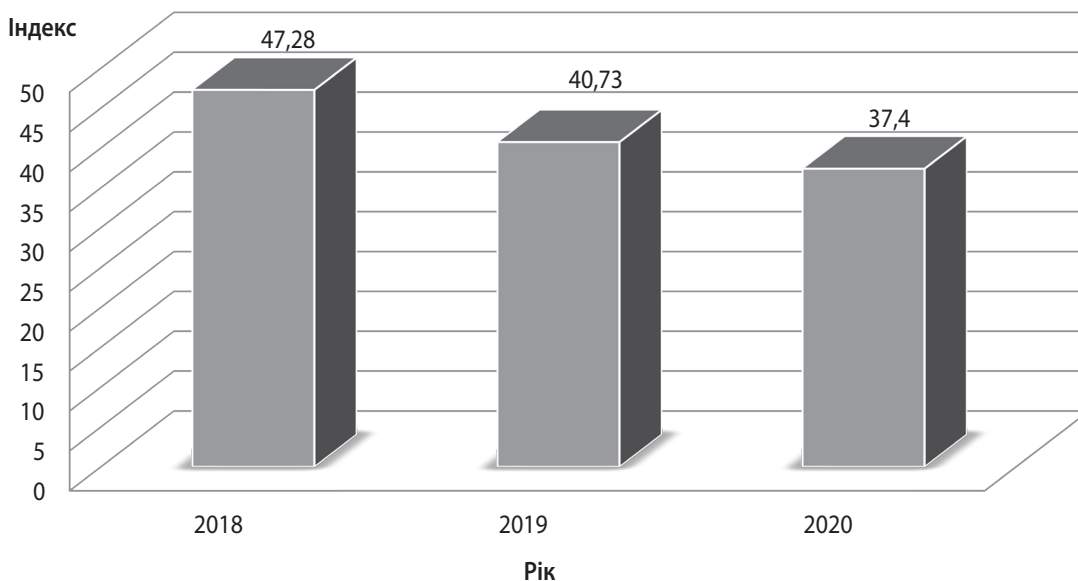

Рис. 3 Глобальний інноваційний індекс України за 2018–2020 рр.

Джерело: складено на основі [8].

У період адаптації до світових глобалізаційних процесів ступінь і динаміка розвитку інноваційних процесів виступають визначальними показниками економічного стану країни, здатності до перетворень за допомогою створення, впровадження, поширення та практичного використання нової техніки, продукції, сировини [9].

На світовому рівні результативність інноваційного підприємництва України оцінюють за конкурентоспроможністю національної економіки.

Основним показником, який визначає місце країни на міжнародній арені, є індекс глобальної конкурентоспроможності. За даними Всесвітнього економічного форуму, Україна втратила дві позиції за цим показником у 2019 р., порівняно з попереднім, опинившись на 85-й позиції зі 141 країни. Загалом таке зниження пов'язане із регресом у фінансовій системі (зниження на 19 позицій) і в системі охорони здоров'я (9 позицій).

Згідно зі звітом Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ) показник середньорічного зростання ВВП за десять років перестав бути від'ємним і покращився з -2,1% до 0,1%, водночас приріст прямих іноземних інвестицій за п'ять років знизився з 2,7% ВВП до 2,3% ВВП.

Аналізуючи частку використання відновлюваних джерел енергії, експерти ВЕФ стверджують, що в Україні цей показник становить 4,1% до обсягу споживання. Країни – лідери списку глобальної конкурентоспроможності демонструють доволі динамічні дані зазначеного вище показника. Так, у Сінгапурі він становить 0,7%, у США – 8,7%, у Гонконзі – 0,9%, у Нідерландах – 5,9%, у Швейцарії – 2 5,3% [10].

Ще одним показником для оцінки стану інноваційного розвитку країни є індекс інноваційного розвитку, що розраховується агентством Bloomberg.

Він оцінює інноваційність економіки на підставі ряду критеріїв, до яких належать: витрати на НДДКР по відношенню до ВВП, продуктивність, відсоток інноваційних компаній у загальній кількості підприємств, додана вартість виробництва по відношенню до ВВП і патентна активність. Лідером рейтингу стала Південна Корея.

Місце України за складовими Інноваційного індексу Bloomberg відображено в *табл. 1*. У 2020 р. Україна посіла 56 місце в рейтингу, хоча за даними минулого року вона була на 53 позиції [11]. Причиною цього стало зниження значень за значною частиною складових даного показника.

році перевищує на 20 і більше відсотків середній по ЄС показник результативності попереднього року;

- ✦ *сильні інноватори* – це всі країни, результативність яких знаходиться в межах 90% і 120% від середнього показника результативності по ЄС попереднього року;
- ✦ *помірні інноватори* – це всі країни, результативність яких знаходиться в межах 50% і 90% від середнього показника результативності по ЄС року, що передує звітному;
- ✦ *повільні інноватори* – це країни, результативність яких нижче 50% від середнього показника результативності по ЄС у попередньому році [12].

Україна знаходиться у групі країн, які належать до повільних інноваторів, випереджаючи Румунію, але поступаючись Чорногорії, Північній Македонії та Болгарії.

Значення сукупного індексу для України у 2019 р. становило 32,9% що свідчить про зростання на 8,2% порівняно з 2018 р.

Сприятливе середовище для інновацій і вплив на зайнятість є найсильнішими інноваційними аспектами України. Також високо оцінено такі складові, як широкосмугове проникнення, зайнятість у наукомістких галузях, не пов'язані з НДДКР витрати на інновації та експорт наукомістких послуг. Фінанси та підтримка, привабливість дослідницьких

Таблиця 1

Місце України за складовими Інноваційного індексу Bloomberg за 2018–2020 рр.

Рік	Загальний індекс	Інтенсивність досліджень і розробок	Продуктивність	Проникнення високих технологій	Концентрація дослідників	Виробництво з доданою вартістю	Ефективність вищої освіти	Патентна активність
2018	46	47	50	32	46	48	21	27
2019	53	54	60	37	46	58	28	35
2020	56	57	57	35	49	57	48	36

Джерело: складено на основі [11].

Важливе значення для оцінки має також інноваційний індекс Європейського інноваційного табло. Європейське інноваційне табло відображає основні індикатори оцінки ефективності функціонування національної інноваційної системи країн ЄС. Усі країни згруповані в чотири групи: «інноваційні лідери», «сильні інноватори», «помірні інноватори» та «повільні інноватори».

Для визначення членства в групі використовується така схема класифікації:

- ✦ *інноваційні лідери* – це всі країни, результативність (сумарний індекс) яких у звітному

систем та інтелектуальні активи – це найслабші інноваційні аспекти України.

Складові з низьким балом: заявки на розробку, видатки на НДДКР у державному секторі, МСП з маркетинговими чи організаційними інноваціями та міжнародні наукові спільні публікації (*рис. 4*).

Україна має найбільш позитивні тенденції порівняно із середнім рівнем по ЄС за такими показниками, як середньорічні коливання ВВП, чистий притік прямих іноземних інвестицій та простота відкриття бізнесу, а негативні за показниками: підприємства, які витрачають на НДДКР, ВВП на душу населення, частка зайнятості у виробництві.

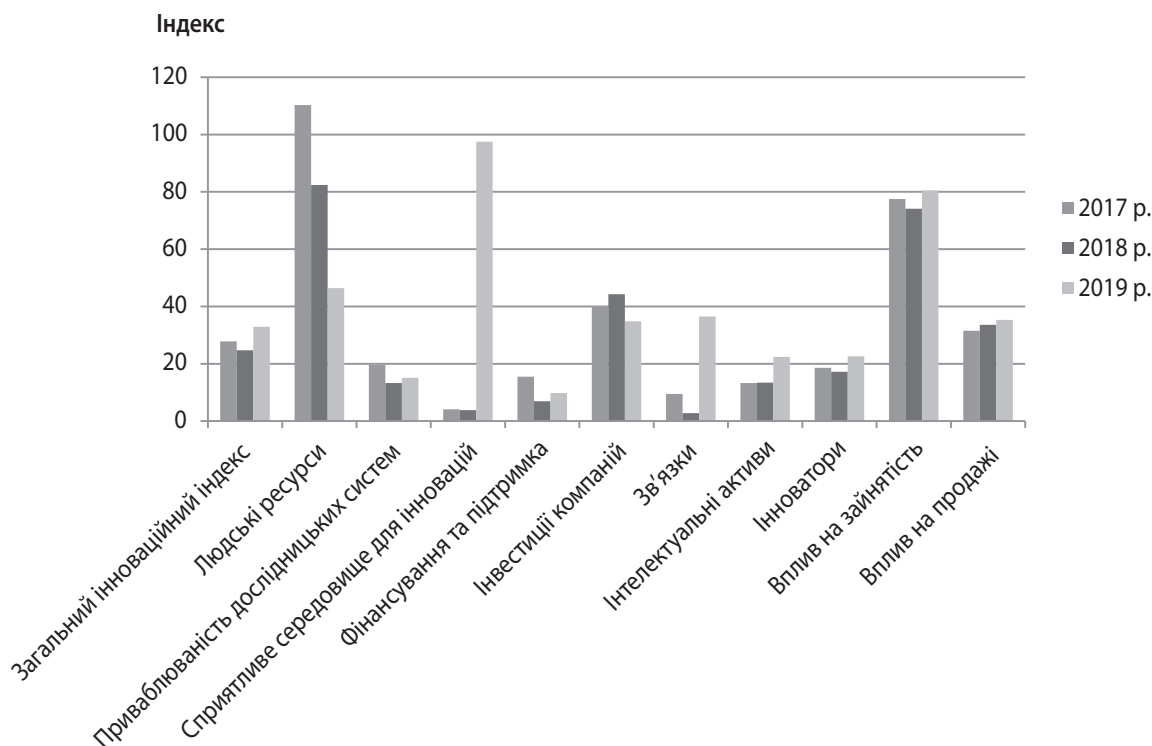

Рис. 4. Значення складових інноваційного індексу за Європейським інноваційним табло у 2017–2019 рр.

Джерело: побудовано на основі [13].

ВИСНОВКИ

Сучасна вітчизняна економіка потребує ефективного втручання в інноваційний розвиток та пошуку альтернативних джерел фінансування. Без активізації інноваційно-інвестиційних процесів, прискорення впровадження у виробничий сектор провідних технологій і новітніх розробок неможливий науково-технічний прогрес, рівень якого визначає подальший економічний розвиток держави.

Інвестиційний клімат кожної країни залежить від багатьох факторів, які покладені в основу розрахунку міжнародних індексів. Ці індекси дають змогу потенційним інвесторам визначити позиції тієї чи іншої країни серед інших з точки зору їх інвестиційної привабливості.

Отже, поліпшення інвестиційно-інноваційного клімату як на державному, так і на регіональному рівні, – це першочергове завдання, яке потребує вирішення з метою сприяння інтенсифікації економічної активності та ресурсного забезпечення модернізації економіки. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Удалих О. О. Управління інвестиційною діяльністю промислового підприємства : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2006. 292 с.
2. Ліщук В. В. Оцінювання інвестиційного клімату як основа для залучення іноземного капіталу в економіку України. *Агросвіт*. 2016. № 10. С. 56–61. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/10_2016/10.pdf

3. Doing Business 2020. Завдяки чому Україна піднялася в рейтингу на 64 сходинку // Економічна правда. 24.10.2019. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2019/10/24/652929/>
4. Рудніченко Є. М., Гавловська Н. І. Аналіз методик оцінювання інвестиційної привабливості національної економіки // Актуальні проблеми забезпечення національної безпеки та спрощення процедур міжнародної торгівлі : збірник тез II науково-практичної Інтернет-конференції (м. Ірпінь – м. Хмельницький, 18–30 травня 2018 р.). Хмельницький, 2018. С. 18–23. URL: http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/6602/3/Zbirnuk_Ryznyky_14.06.2018-18-23.pdf
5. Україна за рівнем економічної свободи 2018 / Економічний дискусійний клуб. URL: <http://edclub.com.ua/analytika/ukrayina-za-rivnem-ekonomichnoyi-svobody-2018>
6. Позиція України в рейтингу країн світу за індексом глобальної конкурентоспроможності 2017–2018 / Економічний дискусійний клуб. URL: <http://edclub.com.ua/analytika/pozyciya-ukrayiny-v-reytingu-krajin-svitu-za-indeksom-globalnoyi-konkurentospro-mozhnosti-2>
7. World Economic Forum: The Global Competitiveness Report 2019. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf
8. Global Innovation Index 2020. Report. URL: <https://www.globalinnovationindex.org/gii-2019-report>
9. Ситник Н. С., Репета М. М. Інвестиційна безпека України: стан і перспективи вдосконалення. *Бізнес Інформ*. 2018. № 11. С. 100–106. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2018-11_0-pages-100_106.pdf

10. Стратегія інноваційного розвитку України на період до 2030 року : схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 р. № 526-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-p#Text>
11. Bloomberg Innovation Index (2020). URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-01-18/germany-breaks-korea-s-six-year-streak-as-most-innovative-nation>
12. Писаренко Т. В., Кваша Т. К., Рожкова Л. В., Коваленко О. В. Інноваційна діяльність в Україні у 2019 році : науково-аналітична доповідь. Київ : УкрІНТЕІ, 2020. 45 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/innovatsii-transfer-tehnologiy/2020/08/za-2019-1-1.pdf>
13. European Innovation Scoreboard 2020 – main report. URL: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/41941>

REFERENCES

- "Bloomberg Innovation Index (2020)". <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-01-18/germany-breaks-korea-s-six-year-streak-as-most-innovative-nation>
- "Doing Business 2020. Zavdiaky chomu Ukraina pidnialasia v reitynhu na 64 skhodynku" [Doing Business 2020. Thanks to Which Ukraine Has Risen in the Ranking by 64 Steps]. *Ekonomichna pravda*. October 24, 2019. <https://www.epravda.com.ua/publications/2019/10/24/652929/>
- "European Innovation Scoreboard 2020 – main report". <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/41941>
- "Global Innovation Index 2020. Report". <https://www.globalinnovationindex.org/gii-2019-report>
- [Legal Act of Ukraine] (2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-p#Text>
- Lishchuk, V. V. "Otsiniuvannia investytsiinoho klimatu yak osnova dlia zaluchennia inozemnoho kapitalu v ekonomiku Ukrainy" [Assessment of the Investment Climate as a Basis for Attracting Foreign Capital into the Economy of Ukraine]. *Ahrosvit*, no. 10 (2016): 56-61. http://www.agrosvit.info/pdf/10_2016/10.pdf
- "Pozytsiia Ukrainy v reitynhu krain svitu za indeksom hlobalnoi konkurentospromozhnosti 2017-2018" [Ukraine's Position in the Ranking of Countries According to the Global Competitiveness Index 2017-2018]. *Ekonomichniy diskusiiinyi klub*. <http://edclub.com.ua/analytika/pozyciya-ukrayiny-v-reityngu-krayin-svitu-za-indeksom-globalnoyi-konkurentospromozhnosti-2>
- Pysarenko, T. V. et al. "Innovatsiina diialnist v Ukraini u 2019 rotsi : naukovo-analitychna dopovid" [Innovative Activity in Ukraine in 2019: Scientific and Analytical Report]. Kyiv : UkrINTEI, 2020. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/innovatsii-transfer-tehnologiy/2020/08/za-2019-1-1.pdf>
- Rudnichenko, Ye. M., and Havlovska, N. I. "Analiz metody otsiniuvannia investytsiinoi pryvabyvosti natsionalnoi ekonomiky" [Analysis of Methods for Assessing the Investment Attractiveness of the National Economy]. *Aktualni problemy zabezpechennia natsionalnoi bezpeky ta sproshchennia protsedur mizhnarodnoi torhivli*. 2018. http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/6602/3/Zbirnuk_Ryziki_14.06.2018-18-23.pdf
- Sytnyk, N. S., and Repeta, M. M. "Investytsiina bezpeka Ukrainy: stan i perspektyvy vdoskonalennia" [The Investment Security of Ukraine: Status and Prospects of Improvement]. *Biznes Inform*, no. 11 (2018): 100-106. https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2018-11_0-pages-100_106.pdf
- "Ukraina za rivnem ekonomichnoi svobody 2018" [Ukraine in Terms of Economic Freedom in 2018]. *Ekonomichniy diskusiiinyi klub*. <http://edclub.com.ua/analytika/ukrayina-za-rivnem-ekonomichnoyi-svobody-2018>
- Udalykh, O. O. *Upravlinnia investytsiinoiu diialnistiu promyslovoho pidpriemstva* [Management of Investment Activity of an Industrial Enterprise]. Kyiv: TsUL, 2006.
- "World Economic Forum: The Global Competitiveness Report 2019". http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf